

ἡμέρας διήλθομεν ἐν τοιαύτῃ φοβερᾷ ἀγωνίᾳ ἀναμένοντες ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμήν τὸν θάνατον. Ἄλλ' ἡ σύζυγος τοῦ Χασσάν, Ζαλλιάχ ἐμεσίτευσε πρὸς τὸν ἄνδρα αὐτῆς καὶ μᾶς ἐχαρίσθη ἡ ζωὴ. Μετὰ ἐξ ἡμέρας ἦλθον καὶ μᾶς ἀνήγγειλαν ὅτι ἡμεθα ἐλευθεροί· Παρουσιάσθημεν τότε εἰς τὴν εὐεργέτιδα ἡμῶν διὰ τὴν εὐχαριστήσωμεν. Ἐκείνη δὲ μᾶς ἐνεχείρισε μὴν τὰ χειρόγραφα μας, τὸ μόνον πρᾶγμα ἕπερ κατώρθωσθε νὰ πείσῃ τὸν Χασσάν νὰ μᾶς ἐπιστρέψῃ.

Ἄντι ὅμως νὰ μικροψυχῆσωμεν δι' ὅσα ἐπαθομεν ἐξηκολουθήσαμεν τὸν δρόμον μας, βέβαιοι ὄντες τοῦ λοιποῦ ὅτι τὰ ὁποῖα ἐφορῶμεν ῥάχῃ δὲν ἤθελον διεγείρει κἀνεὸς θνητοῦ τὴν πλεονεξίαν.

Μετ' ὀλίγον ἐφθάσαμεν τὸν ποταμὸν Οὐαγέτ, διαβάντες δὲ πέραν ὠδεύσαμεν πρὸς τὰ ὑπερκείμενα τοῦ ποταμοῦ ὄρη· εἰς τὰς κορυφὰς αὐτῶν εὗρομεν ἕνα φιλόξενον ἡγεμόνα ὅστις εἰδείξε πολὺν πρὸς τὰ δεινὰ μας οἶκτον καὶ ἀνεκούριτον αὐτὰ τὸ κατὰ δύναμιν. Οἱ Γάλλοι, αἱ ἄγριαι φυλαὶ τὰς ὁποίας εἶχομεν διαβῆ, ἐπέσθευον τὸν Μωαμεθανισμόν, ἤδη δὲ εὐρισκόμεθα ἐν μέσῳ φυλῆς Χριστιανικῆς, εἰς τὸ βασιλεῖον τοῦ Ἰράκ.

Ἐπεσκέσθημεν τὰς ἐπαρχίας τῆς χώρας ταύτης, τὴν Ἄννα Μαρίαν, τὸ Τεγουλέτον κ.τ.λ. Εἰς Ἀγολαλὴν κατελύσαμεν παρὰ τινὶ βασιλεῖ ὀνόματι Σαλέ-Σελασσί, καὶ μετέβημεν μετ' αὐτοῦ εἰς τὴν πρωτεύουσάν του τὸ Ἄγκυβέρ, ἧτις κεῖται μεταξὺ τῆς 9ης καὶ 8ης μοίρας τοῦ βορείου πλάτους. Εὐρισκόμεθα δὲ τότε εἰς τὸ βασιλεῖον τοῦ Χόα. Ἀρῶν διετρίψαμεν χρόνον τινα ἐζητήσαμεν παρὰ τοῦ βασιλέως τὴν ἄδειαν ν' ἀπελθωμεν· ἀλλ' εἶχομεν τὴν κακὴν τύχην ν' ἀρέσωμεν πολὺ εἰς τὸν βασιλέα, ὥστε δὲν ἤθελε νὰ μᾶς ἀφήσῃ νὰ φύγωμεν. Πι περιποιήσεις δὲν μετεχειρίσθη διὰ νὰ μᾶς πείσῃ νὰ λησμονήσωμεν τὴν Γαλίαν! Πλὴν ὅλα ἀπέβησαν μάταια· ἐπειδὴ ἡ Γαλία ἀπὸ τὸ Ἄγκυβέρ βλεπομένη μᾶς ἐφαίνετο εἰς ὠραιοτέρα καὶ θελκτικωτέρα.

Ὁ Σαλέ-Σελασσί εἶναι τεσσαρακοντούτης περίπου τὴν ἡλικίαν, εὐρωστος τὴν κρᾶνιν, στιβαρὸς τὸ σῶμα, καὶ ὅμως ἡ ἐπίδερμις τῶν χειρῶν καὶ ποδῶν αὐτοῦ εἶχεν ἀβρότητα πολλὰ σπανίαν εἰς τὴν Ἀβυσινίαν. Πειπεισμένος ὡς πάντες οἱ Ἀσιανοὶ ὅτι οἱ Εὐρωπαῖοι ἔχουν τὸ χάρισμα νὰ ᾖναι κάτοχοι πάσης τέχνης καὶ ἐπιστήμης, ἐθαύμαζεν ὅτε τὸν ἐλέγομεν ὅτι δὲν δυνάμεθα εἰς τίποτε νὰ τῷ γίνωμεν χρήσιμοι, καὶ ἀμφίβαλλε περὶ τῆς εἰλικρινείας τῶν λόγων μας.

Ὁ βασιλεὺς οὗτος εὐρίσκει μεταξὺ τῶν πολεμικῶν ἔργων του καιρὸν νὰ ἐνασγολῆται περὶ τὰς βιομηχανικὰς τέχνας τῶν ὁποίων εἶναι θερμὸς θιασώτης. Τὸ παλάτιόν του εἶναι ἐντὸς πλήρης ὑφαντῶν, τορνευτῶν, οἰκοδόμων καὶ τεχνιτῶν οἵτινες κατασκευάζουσι πυρίτιδα, ἢ διορθῶνουσι τὰ ὄπλα, ἢ τορνεύουσι καὶ ἐργάζονται τὸν χρυσοῦν, τὸν ἄργυρον καὶ τὸν ἐλέφαντα. Ἐξέρχονται δὲ ἐκ τῶν ἐργαστηρίων τούτων ὑφάσματα ὠραῖα, ξίφτι, ἀσπίδες καὶ ἄλλα σκευὴ πολεμικά. Καὶ ἡ θεραπεία αὐτῆ τοῦ βασιλέως συνίσταται τὸ πλεῖστον ἀπὸ τοιούτους τεχνίτας, πρὸς οὓς ἀπονέμει τὴν μεγίστην τιμὴν καὶ εὐνοίαν.

Ὁ Σαλέ-Σελασσί εἶχε πάντοτε αὐτὴν τὴν ὑποψίαν ὅτι ἦτον ἀδύνατον νὰ μὴ κατείχομεν μεγάλα μυστήρια περὶ τὰς μηχανικὰς τέχνας· ἐπιθυμῶν νὰ γνωρίσῃ τὴν ἀλήθειαν μᾶς παρεκάλεσε μίαν τῶν ἡμερῶν νὰ τὸν συνοδεύσωμεν, καὶ μᾶς περιήγησεν ὁ ἴδιος εἰς τὰ πλεῖστα τῶν ἐντὸς τοῦ παλατιοῦ του ἐργαστηρίων. Ὅταν εἰσπρόχόμεθα εἰς αὐτὰ οἱ τεχνίται οἵτινες εἰργάζοντο καθήμενοι, ἀνίσταντο ἀπὸ σέβας, ὁ δὲ βασιλεὺς μᾶς εἰδείκνυε τὰ ἔργα τῶν. Πανοῦργος ὡς τὸν ἀρχαῖον Ὀδυσσεῖα ὁ ἡγεμὼν οὗτος ἠλπίζεν ὅτι πρὸς τὴν θέαν τῶν τεχνουργημάτων ἠθέλομεν παραχθῆ καὶ λύσει τὴν ἐχεμύθειαν· ἀλλ' ἡμεῖς συναντιλήπτορα ἔχοντες τὴν ἀγνοίαν, ἡμεθα ἐνταυτῷ καὶ φρονιμώτεροι τοῦ Ἀχιλλέως, ὥστε αἱ ἀπόπειραι τοῦ Σαλλέ-Σελασσί ὄλαι ἀπέβησαν εἰς μάτην.

Βλέπων ὁ βασιλεὺς ὅτι τίποτε ἀπ' ἡμᾶς δὲν εἶχε νὰ κερδήσῃ καὶ ὅτι πάντοτε ἀνιστάμεθα ἐπιμόνως εἰς τὰς ὁρέξεις του ἀπεφάσισε πλέον νὰ μᾶς ἀφήσῃ ἐλευθέρους· ἐπειδὴ ἦτο φύσει ἀγαθὸς καὶ δὲν ἐσκόπευε ποτὲ μὲ τὴν βίαν νὰ μᾶς κρατήσῃ.

Ἀνεχώρησαμεν λοιπὸν ἀπὸ Χόαν καὶ διευθυνόμενοι πρὸς τὰ βορειοδυτικὰ ἀφήσαμεν ὀπίσω τοὺς ἡμέρους τὰ ἦθη Γαλλο-Βορένας οἵτινες χωρίζονται ἀπὸ τὸ Γοζάμ ὑπὸ τοῦ Νεῖλου ποταμοῦ, διέβημεν κολυμβῶντες τὸν βρύοντα κροκοδείλων καὶ ἵπποποτάμων ποταμὸν καὶ διήλθομεν βραδυποροῦντες τὸ Γοζάμ χώραν ἀξιόλογον διὰ τὴν εὐφορίαν τῆς γῆς καὶ τὸ κάλλος τῶν γυναικῶν τῆς. Διαπλεύσαντες δὲ καὶ αὐτὴν τὸν Νεῖλον εἰσῆλθομεν εἰς τὴν ἐπαρχίαν τοῦ Βεγεγνδέρ. Ἐκεῖθεν μετέβημεν εἰς Μασσαουάχ, καὶ μετὰ ταῦτα εἰς Τζε-δὰ καὶ Κάιρον καὶ Ἀλεξάνδρειαν.

Ο ΘΕΟΣ ΒΕΡΓΑΣ.

— 0 —

Εἰς φίλος μου Μασσαλιώτης Λουδοβίκος Βέργας τ' ὄνομα ἔπλεε χάριν περηγήσεως καὶ ἐμπορίας εἰς τὴν Σουμάτραν ἐπὶ τῆς ὠραίας Ἐραβλίδος· οἱ τρεῖς ἴστοι τῆς νῆος ὑφούντο ὡς τρεῖς ὀδελίσκοι· ἐπὶ τῆς θαλάσσης, ἧτις ἐπαρουσίαζε τότε ἐντελῆ καὶ οφικώδη γαλήνην. Παράδοξον πρᾶγμα αὐτὴ ἡ θάλασσα! ἀπαίσιος καὶ τρομερὰ καὶ ὅταν ἀναπαύεται· ἀπαίσιος ἀκόμη καὶ τρομερὰ καὶ ὅταν ἀγρίως συνταράσσεται. Ἡ θάλασσα λοιπὸν ἦτο τότε λεία ὡς κάτοπτρον ὑπὸ τὴν τροπίδα τῆς Ἐραβλίδος καὶ οἱ ναῦται δάκνοντες ἀπὸ ἀγανάκτησιν τὰς χεῖρας ἔλεγον· τί τρομερὰ γαλήνη! Ἡ Ἐραβλίς ἐν τούτοις ἴστατο ὑπερῆφανος καὶ ἀκίνητος.

Τὰ δίπυρα, ἀλατιμμένα κρέατα, αἱ ὀρνίθες, ἡ κοκολάτα καὶ ἐν γένει ὅλη αὐτὴ ἡ ὀλικὴ προμήθεια τοῦ πεινώντος ναύτου εἶχον ἐκλείψει. Καὶ ἡ ἑορτὴ τῆς ἀναλήψεως ἐξημέρουν ἦδη. Πῶς νὰ πανηγυρίσωμεν νηστικοὶ τὴν ἑορτὴν ταύτην; Μάτην διέτρεξαν ἐρευνῶντες ὅλας τὰς γωνίας τῆς Ἐραβλίδος· παντοῦ ἐλειψίς καὶ πείνα.

Τέλος πάντων ὁ μάγειρος, Μαῦρος ἐκ τῆς νήσου Μαδαγάσκαρ ὅστις ἐγαυρία διότι ὠνομάζετο Ποσειδῶν ἀνεκάλυψεν ἕνα, τὸν τελευταῖον βεβαίως, ἀλεκτρούνα, ὅστις σύνουε ἐφώλευεν εἰς μίαν τοῦ πλοίου κεραίαν, θρηγῶν τὸ ἐρημωθὲν χαρμίον του.

Ἀλαλαγμὸν χαρᾶς ἔβαλον τότε ὅλοι οἱ τοῦ πληρώματος καὶ τὰ πρόσωπα ἐφαιδρύνθησαν ἤρχισαν δὲ οἱ μὲν νὰ μαδῶσι τὸ ἄθωον πτηνόν, οἱ δὲ νὰ ἐτοιμάζωσι τὴν τράπεζαν.

Ἡ εὐωδία τοῦ ὄβελου (σούβλας) ἀνήρχετο εὐρρόσυνος καὶ πάντες ἀνέπνεον μεθ' ἡδοτῆς τὴν ἀναπτυσσομένην κνίσσαν· ὁ δὲ πτωχὸς πλοίαρχος παρεδίδετο εἰς τὸν ὕπνον μέχρι τοῦ γεύματος, διασκεδάζων τὴν πείναν διὰ τοῦ ὕπνου, ἐνῶ ὁ ὑποπλοίαρχος ἠγρύπνει περὶ τὸ μαγειρεῖον ὅπως ἐμποδίζῃ πάσαν ἀπόπειραν ὑπαγορευομένην ἀπὸ τῆν πείναν τὴν ἀείποτε κακὴν ταύτην σύμβουλον, *Malesuada fames*.

Ἄλλ' αἶφνης, ταλαίπωρος ἀνθρωπότης! φωνὴ ἀπελπισίας, σπαραξικάρδιος φωνὴ ὡς ἂν προήρχετο ἀπὸ ἀνθρώπου ὑπ' ὄρεως δηγθέντα ἀντήχησε καὶ διέσεισε τὸ μετάλλινον μαγειρεῖον ἔνθα ὁ ἀλεκτροῦν ἐφῆνετο· ὁ δυστυχὴς Ποσειδῶν αὐτίνος τὸ ἐβένινον πρόσωπον κατέστη κάτωχρον ἀπὸ φρίκην ἐξῆλθε σύρων τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς του. Ἐν τῷ ἅμα ὅλοι οἱ τοῦ πληρώματος ὑπέθεσαν ὅτι ὁ Μαῦρος κατεβρόχησε τὸ πτηνόν, διαμερίζων βαθμυδῶν αὐτὸ ὡς διὰ νὰ τὸ δοκιμάσῃ δῆθεν, καὶ ὅτι ἤρχετο ζητῶν ἔλεος καὶ συγχώρησιν διὰ τὴν ἀνοικονόμητον αὐθάδειαν τοῦ στομάχου του.

Φεῦ! εἶθε κἂν νὰ συνέβαινε τοῦτο! ἀλλ' ὁ πτωχὸς μάγειρος δὲν ὑπέπεσεν εἰς τοιοῦτον ἀμάρτημα. Λέγεται ὅτι ἡ υπερβολικὴ προσοχὴ ἐπιφέρει πολλακί τὸ αὐτὸ ἀποτέλεσμα ὡς καὶ ἡ ἀπροσεξία εἰς τὸ ὑπούργημα τῶν μαγείρων. Ὁ πετεινὸς ἐκάθ' ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι δούλων, γενόμενος βορᾶ ἀνθρώπων.

Μαθῶν τοῦτο ὁ ὑποπλοίαρχος ἀφῆκε κραυγὴν ὡς τίγρις στερηθεῖσα τὴν λείαν αὐτῆς καὶ δράξας πλατεῖαν μάχαιραν ὤρμησε κατὰ τοῦ δυστυχοῦς Ποσειδῶνος, ὅτε ὁ φίλος μου Λουδοβίκος Βέργας τυχὼν καὶ αὐτός μετὰ τῶν ἐπιβατῶν ἐβρίθη ἐμπροσθεν τοῦ μαῦρου διὰ ν' ἀποτρέψῃ τὴν θανατηφόρον πληγὴν. ὁ μαῦρος ἐσάθη ἀλλ' ἡ αἰχμὴ τοῦ σιδήρου ἐπλήγωσε τὸν βραχίονα τοῦ Βέργα καὶ τὸ αἷμα δὲν ἐβράδυνε νὰ βράψῃ τὸ κακάστρωμα τῆς Ἐραβλίδος.

Ἄν οἱ λοιποὶ ἐπιβάται δὲν ἐπέμβαλλον νὰ κρατήσωσι τὸν Βέργαν καὶ τοὺς πληγωμένους, ἤθελε στείλει τὸν ὑποπλοίαρχον εἰς τὴν θάλασσαν. Ὅσον διὰ τῶν ἄθλιων Ποσειδῶνα, ὁ ταλαίπωρος οὗτος προσέπεσεν εἰς τοὺς πόδας τοῦ λυτρωτοῦ καταβρέχων αὐτοὺς μὲ δάκρυα εὐγνωμοσύνης.

Μετὰ τὴν σκηνὴν ταύτην οἱ κάτοικοι τῆς Ἐραβλίδος ὑπομείναντες καὶ τοῦτο μὲ σταϊκὴν ἀπάθειαν, ἐξηκολούθησαν ὑποφέροντες τὰς δύνας τῆς πείνης μέχρις οὗ ἔσθασαν εἰς Σουμάτραν.

Ἐἴσαρα ἔτη μετὰ ταῦτα ὁ Λουδοβίκος Βέργας ἔτυχε γευματίζων εἰς τὸ Ἀγγλικὸν Ξενοδοχεῖον τοῦ Παταουά ὅπου μεταξὺ τῶν συμποτῶν διεκρίνοντο δύο σοφοὶ καὶ εἰς φιλανθρωπικῶς, καὶ οἱ τρεῖς ἀπε-

ἀπεσταλμένοι ἐκ διαφόρων Κυβερνήσεων. Ἐκεῖ λοιπὸν μεταξὺ δειπνούντων συνέθη νὰ προφέρῃ τις τὸνομα τοῦ Βέργα· ὁ γεραίτερος τῶν σοφῶν ὅστις μέχρι τοῦδε ἦτον ἐγκύπτιον εἰς τὸ πινακίον του, ἀκούσας τοῦτο ἀνέατησε τὴν κεφαλὴν καὶ ἠρώτησε μετ' ἐκπλήξεως.

— Τίς ὀνομάζεται ἐδῶ Βέργας;

— Ἐγώ! ἀπεκρίθη ὁ φίλος μου.

— Ἄ νόστιμον! ὑπέλαβεν ὁ σοφὸς γέρον, ἔχεις ἀδελφὲ τὸ αὐτὸ ὄνομα μ' ἕνα θεὸν τῆς Μαδαγάσκαρ.

— Ὑπάρχει θεὸς τις ἐπικαλούμενος Βέργας; ἠρώτησε χαμογελῶν ὁ Λουδοβίκος.

— Βέργας, ναί, ἀπήντησεν ὁ σοφὸς, Βέργας.

— Ψευδῆς τις θεὸς βεβαία, ἀνταπήντησεν ὁ ἔτερος σοφός.

— Τοῦτο εἶναι ἀναμφισβήτητον, παρετήρησεν ὁ φιλανθρωπικός. Καὶ ὅλοι δὲ οἱ συμπόται κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἦττον ἄθεοι ὡς πάντες οἱ τὰς Ἰνδίας περηγούμενοι, ἐβρίψαν τότε λοξὸν βλέμμα ἐπὶ τοῦ φίλου. Παρῆλθεν ὅμως καὶ τοῦτο, καὶ τὸ δεῖπνον ἐτελείωσεν ἐν εἰρήνῃ.

Τὴν ἐπαύριον, κατὰ τὴν αὐτὴν ὥραν, ὁ σοφὸς ἐνεχείρισεν εἰς τὸν Βέργαν μίαν σημείωσιν λέγων· ἰδοὺ, φίλε μου, τὴν ἐγγραφὰ εἰς Μαδαγάσκαρ περὶ τοῦ θεοῦ Βέργα εἰς ἐπιστολὴν μου σταλείσαν πρὸς τὰς φιλολογικὰς ἐταιρίας Λουδίνου καὶ Παρισίων· δύνασαι δὲ ἂν ἂν θέλῃς νὰ κρατήσῃς τὸ πρωτότυπον τοῦτο πρὸς ἐνθύμησιν.

Ὁ Βέργας ἠχαρίστησε τὸν σοφόν, κ' ἤρχισεν ἀναγιγνώσκων τὰ ἐξῆς.

Οἱ κάτοικοι τῆς Μαδαγάσκαρ παρουσιάζουσι μίγμα Ἀφρικανῶν, Ἀράβων καὶ Μαδικάσων· οἱ τελευταῖοι οὗτοι κατοικοῦσι πολὺ μέρος τοῦ Βασιλείου τῆς Ὀβας διοικούμενοι ὑπὸ μιᾶς ἡγεμονίδος. Οἱ Μαδικάσιοι διακρίνονται τῆς Αἰθιοπικῆς φυλῆς διὰ χαρακτηριστῶν φυσικῶν τε ἅμα καὶ ἠθικῶν τὰ μάλιστα διαφερόντων. Εἶναι πραεῖς, φιλάνθρωποι καὶ φιλόξενοι, ἂν καὶ λίαν φιλοπόλεμοι· τοῦτο δὲ διότι ὁ πόλεμος παρέχει εἰς αὐτοὺς ἀφθόνοους δούλους. Πόσον κακῶς εὐισχυρίζονται τινες ὅτι ἐν Μαδαγάσκαρ ἀπονέμουσι λατρείαν εἰς τὸν Διάβολον καὶ ὅτι ἐν Τεντιγγ ὑπάρχει δένδρον ἀφιερωμένον εἰς τὴν θεότητα ταύτην! Οἱ Μαδικάσιοι μόνον ἕνα καὸν ἔχουσι, καὶ ταῦτον ἀφιερωμένον τῷ θεῷ Βέργα (Βέρ-πηγὴ ἢ φρέαρ χαλδαῖατι καὶ γὰρ ἡ γὰζ-φῶς Μαδεκαῖστί)· εἰσὶ δὲ σφόδρα ἀφωσιωμένοι εἰς τὴν θεότητα ταύτην καὶ θύουσιν αὐτῇ ἀλεκτρούνα, ὡς τῷ Ἀσκληπιῷ οἱ ἄρχατοὶ Ἕλληνας· τὸσον ἀληθεύει ὅτι αἱ δεισιδαίμονοι καὶ αἱ γλώσσαι δέδονται πρὸς τὴν ἀλλήλας διὰ μυστηρίων ἀλύτου, ἦν οὐδὲ πελάγη οὐδὲ ὄρη οὐδὲ οἱ αἰῶνες αὐτοὶ ἴσχυσαν νὰ θραύσωσιν. Ἡ τελευταία αὕτη φιλοσοφικὴ σκέψις εἴλκυσε τὴν προσοχὴν τοῦ φίλου μου Λουδοβίκου Βέργα.

Ἄδυνατῶ νὰ σοὶ παραστήσω, εἶπεν ὁ σοφός, πόσον αἰ μετὰ πολλοῦ μόχθου ἀνακαλυφθεῖται παρ' ἡμῶν συγγενεῖαι αὐταί, πόσον, λέγω, προάγουσι τὴν ἐπιστήμην! Τίς ποτὲ ἤθελε πιστεύσει ὅτι ἡ λέξις Βέρ, λέξις θεμελιώδης τῆς Ἑβραϊκῆς γλώσσης, ἔσθασεν ἐκ τοῦ Ἄδῶμ εἰς Μαδαγάσκαρ! Κλί

νω, ἀδελφέ, τὴν κεφαλὴν ἐνώπιον τοιούτων μυστηρίων! Ἐκυψε τότε καὶ ὁ καλὸς μου φίλος Βέργας κ' ἐσιώπησεν· αἱ ἐμπορικαὶ ὑποθέσεις τὸν εἶχον κάμει ἀκολούθως νὰ λησμονήσῃ καὶ τὴν σημείωσιν καὶ τὸν σοφόν.

Ἐννέα μῆνας μετὰ ταῦτα ὁ Λουδοβίκος ἐπλεε πρὸς τὸ ἀκρωτήριον Ἀγ. Μαρίας τῆς Μαδαγασκάρ εἰς προμήθειαν ξύλων ἐθένου καὶ τρικυμία σφοδρὰ ἠνάγκαζε τὸ πλοῖον, ἐφ' οὗ εὐρίσκετο νὰ προσορμισθῇ εἰς Σεμπά, πρὸς τὰ παράλια δηλαδὴ τοῦ βρασιλείου Ὄθας.

Τὸ πλήρωμα ἤρχισεν νὰ ἐπισκευάζῃ τὸ ἐκ τῆς τρικυμίας βλαβὴν πλοῖον, ὃ δὲ Βέργας ἀκολουθούμενος ἀπὸ τὸν ὑπηρετὴν του ἐπροχώρησε πρὸς τὴν πεδιάδα ὅπως κατασκοπεύσῃ αὐτήν. Εἰς τὴν νῆσον Μαδαγασκάρ δὲν ὑπάρχει θηρίον ἄγριον ὅθεν ὁ Εὐρωπαῖος περιηγεῖται ἐν πλήρει ἀσφαλείᾳ. Πυρετὸς μόνον ἐπικρατεῖ θανατηφόρος, καὶ ὁ προσβληθεὶς σπανίως ἐπιζῆ τὴν ἐπαύριον· ὁ πυρετὸς οὗτος βρῦει ἀληθῶς ἐντὸς τῶν δασῶν, ἀλλ' οὐδ' ἔχνος λέοντος ἀπαντᾷται.

Ὁ φίλος μου ὡς Μασσαλιώτης ἐδόθη εἰς τὴν τρυφήν τοῦ κυνηγίου, διότι εἰς τὴν εὐδαίμονα ταύτην νῆσον ἡ κίχλα, ἡ πέρδιξ, ὁ ὄρτυξ καὶ ὁ φασιανὸς ἀφθονοῦσιν ὡς τοὺς τέττιγας περὶ τὸν Αὐγούστον. Προχωρῶν ὁ κυνηγὸς μας παρετήρησεν εἰς τὰ ἄκρα δάσους τινος σωρὸν αὐτοχθόνων, οἵτινες ἐκείντο πρηνεῖς ἐνώπιον μεγάλης καλύβης· ὁ ὕμνος δὲ οὗτοι ἐψάλλον μὲ φωνὴν σεσυρμένῃν ἦτον ὄχι ὀλίγον περίεργος εἰς πᾶσαν αὐτοῦ στροφὴν ἐπανήρχετο τὸ ὄνομα τοῦ Βέργα, καὶ τὸσον εὐκρινῶς, ὥστε δὲν ἔφρευε τὸν φίλον μου οὐδεμίᾳ ποτὲ συλλαβῇ!

Ἄ! ἄ! ἀνέκραξεν· ἰδὸν λοιπὸν ὁ ναὸς τοῦ θεοῦ Βέργα περὶ οὗ μ' ἐλάλει ἄλλοτε ὁ πολυμαθὴς ἐκεῖνος εἰς Πατουά. Καὶ ταῦτα λέγων ὁ καλὸς Βέργας ὠθούμενος ἀπὸ φυσικὴν περιέργειαν ἠθέλησε νὰ ἴδῃ τὸ ἐσωτερικὸν αὐτοῦ τοῦ ναοῦ ἐλπίζων ν' ἀνακαλύψῃ ἐν αὐτῷ καὶ τὸ εἰδῶλον τοῦ θεοῦ Βέργα.

Εἰσῆλθε καὶ αἱ ἐλπίδες του δὲν ἐψεύσθησαν ἐπὶ τῶν τεσσάρων τοίχων τοῦ ναοῦ συγχειμένων ἐξ ἰνδοκαλάμου ἐπιχρίστου ἀργίλλω καθαρῷ, οὐδεμίᾳ ἐφαίμετο εἰκῶν· ὑψοῦτο δὲ πρὸς τὸ βᾶθος μεγαλοπρεπῶς ἐπὶ βᾶθρον τὸ ὁμοίωμα τοῦ θεοῦ· οὐ τινος ἢ φυσιογνωμία καὶ ἡ στάσις κατέπληξαν τὸν φίλον μου.

Ὁ θεὸς οὗτος, Κύριοί μου δὲν ἦτο βέβαια ἀριστοῦργημα γλυπτικῆς τέχνης· ἀλλ' ἦτον ὅμως ἐντελέστερος ἀπὸ τὰ ἀπειρόκαλα εἰδῶλα πολλῶν φυλῶν τῆς Νέξε Ζηλανδίας. Ὁ θεὸς Βέργας ἐπλησίαζε πλειότερον εἰς τὴν αἴσθησιν τῆς Εὐρωπαϊκῆς τέχνης· καὶ πρῶτον μὲν ἦτον ἐνδεδυμένος ὡς Εὐρωπαῖος φορῶν ἐρυθρὸν περιλαίμιον, κυκνοῦν χιτῶνα, πλατεῖαν περισκελίδα, καὶ ἐπιχιτῶνιον ἐκ χονδροειδοῦς ὑφάσματος. Ἰστατο δὲ ὡς ἀνὴρ ἀποτρέπων θανατηφόρον κτύπημα, καὶ ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ βραχίονος ἐφαίνοντο μεγάλαι κηλίδες αἵματος.

Ὁ φίλος μου Βέργας κατοπτεῖων τοὺς χαρακτῆρας τοῦ ὁμωνύμου τούτου θεοῦ ἀνεκάλυψεν ὁμοιότητά τινα πρὸς τοὺς ἰδικούς του, καθότι ὡς αὐτὸν εἶχε καὶ ὁ θεὸς βᾶθρ καὶ μέλαν γένειον· καὶ τότε κατὰ τὴν

Ἰνδικὴν μόνος ὁ φίλος μου ἔφερε τὴν γενειάδα κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον. Περιοπλέον τὰ ἐνδύματα τοῦ θεοῦ ἦσαν ἀπαράλλακτα τὰ τοῦ φίλου μου, ὅποια ἐφόρει ἐπὶ τῆς Ἐραβλίδος· οὐδεμίᾳ ὅθεν ἀμφιβολία, τὸ εἰδῶλον ἠγέρθη εἰς τιμὴν τοῦ φίλου μου Βέργα· καὶ πᾶς δισταγμὸς ἐξέλειπεν ὁπότε οὗτος παρετήρησεν ἐπὶ τοῦ λαιμοῦ τοῦ θεοῦ καὶ τὸ ἴδιον αὐτοῦ ἐρυθρὸν περιλαίμιον, φέρον εἰς τὴν ἄκραν τὰ ἀρκτικά τοῦ ὀνόματός του στοιχεῖα Α. Β. ὅπερ εἶχε χάρισει εἰς τὸν ἀρχιμάγειρον Ποσειδῶνα.

Τὴν στιγμὴν ταύτην συνοδία αὐτοχθόνων εἰσῆλθεν ἐν τῷ ναῷ ἀνήθη πυρὰ, καὶ ἐπ' αὐτῆς μετὰ μεγίστης θρησκευτικῆς κατανύξεως, ἐπετέθη ἀλεκτροῦν παχύτατος ὅστις ἐκάθη εἰς τιμὴν τοῦ θεοῦ, ἐνῶ ἡ δοξολογία καὶ οἱ ἀλαλαγμοὶ τῶν ἱερέων ἀντήχουν μεγαλοπρεπῶς· ὁ φίλος μου Α. Βέργας δὲν ἴσχυσε νὰ τηρήσῃ σοβαρότητα ἐνώπιον τῆς αὐτῆς λειτουργίας, ἀλλ' ἔβαλε μέγαν γέλωτα μασσαλιωτικῶν διασεισάντων τοὺς τοίχους ὀλοκλήρου τοῦ ναοῦ. Μετὰ τὸν αὐθάδη καὶ ἀσεβῆ τοῦτον καγχασμὸν οἱ ὄπαδοί τοῦ θεοῦ ἀποβαλόντες τὴν συνήθη αὐτῶν πραΐτητα, ἐρρίφθησαν μὲ λυσσώδεις κραυγὰς κατὰ τοῦ φίλου μου· διεισοῦντο δὲ νὰ τὸν θύσωσιν ὡς ἀλέκτορα πρὸς ἐξιλέωσιν τῆς ὕβρισθεις θεότητος, ὅτε ἦχος κυμβάλων ἀνήγγειλε τὴν ἔλευσιν τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς φυλῆς.

Ὁ Α. Βέργας δὲν ἐγέλα πλέον εἰς τὸν ἔσχατον τοῦτον κίνδυνον· προσφεύγει εἰς συγχωρητέαν ὑπόκρισιν, καὶ ῥιφθεὶς γονυπετῆς ἐνώπιον τοῦ θεοῦ βαθεῖαν ἐπεδείκνυε μεταμέλειαν.

ὑποδεχθεὶς ὁ Ἀρχιερεὺς πρὸ τῶν θυρῶν τοῦ ναοῦ τὸν ἀρχηγὸν τῆς φυλῆς, διηγῆθη αὐτῷ ἐν τῷ ἅμα τὸν ἀνόσιον γέλωτα τοῦ Εὐρωπαίου· ὁ δὲ ἀρχηγὸς τὸσον ἐταράχθη ὥστε δράξας μέγα βόπαλον ὤρμησε κατὰ τοῦ ἀσεβοῦς.

Ὁ φίλος μου ἐντρομος ἐστράφη ἀκούσας τὰ θέματα τοῦ ἀρχηγοῦ πλησιάζοντος. Δύω φωναὶ ἐκπλήξεως ἠκούσθησαν τότε· τὸ ὄπλον ἔπεσεν ἀπὸ τὰς μαύρας χεῖρας αἰτίνες πρὸ μιᾶς στιγμῆς ἔσειον αὐτὸ ἀπειλητικῶς, καὶ ὁ ἀρχηγὸς εὐρέθη πρὸ ποδῶν τοῦ φίλου μου. Ὁραία καὶ κωμικωτάτη παντομίμα διέτρεξε τότε μετὰ τοῦ ἀρχιερέως καὶ χοροῦ· ὁ μὲν ἐσηματονόμευ ὡς νὰ ἔλεγε, τί τοῦτο! καὶ ὁ χορὸς ἐπανελάμβανε ἐξάριετα τὴν παντομίμαν ὡς ἐν θεάτρῳ.

Ὁ Α. Βέργας ἀνήγειρε τὸν ἀρχηγὸν κυλισθέντα κατὰ γῆς, καὶ δεῖξας τὸ ἄγαλμα ἠρώτησεν αὐτὸν διὰ χειρονομίας. Ὁ ἀρχηγὸς ἀρεῖς βαθὺν στεναγμὸν ἀνέκραξε.

— Βέργας ἐστὶ δικός μου θεὸς δὲν εἶναι; ἐμένα ἐγλύτωσε!

— Κάλλιστα, καλέ μου Ποσειδὸν, ἀπήτησεν ὁ Λουδοβίκος σφίγγων τὴν χεῖρα τοῦ ἀρχιμαγείρου.

Ἐν τούτῳ ὡς ἡ ἐθιμοταξία ἀπῆτει καὶ ὁ Ποσειδὸν παρεκάλει, ὁ φίλος μου Βέργας πρὶν ἐξέλθῃ τοῦ ναοῦ, ἐπροσκύνησεν εὐλαβῶς ἐνώπιον τοῦ εἰδώλου του, ἐπεκαλέσθη καὶ ἐλάτρευσεν ἐπὶ τινὰς στιγμὰς τὸν ἴδιον ἐκυτόν του, καὶ ἐξῆλθεν μετὰ τοῦ Ποσει-

δῶνος ὅστις τὸν εἶχε προσκαλέσει νὰ συγγευματίσω-
 σιν εἰς τὸ παλάτιόν του.

Καθ' ὁδὸν ὁ Ποσειδῶν ἐδιηγήθη διὰ βραχείων τὴν
 ἱστορίαν του. Ὁ κραταῖος Ῥαδάμ, κυριάρχης τῆς
 Μαδαγάσκας, εἶχε τέλος συνδέσει εἰρήνην μετὰ τὸν ἀ-
 πηνῆ ἔχθρον του Ρενέ, τὸν ληστὴν ἐκείνον ὅστις κα-
 τεργήμας τὴν νῆσον. Ὁ Ρενέ εἶχεν εὐφυῆ σύζυγον
 ἥτις ἀνηγορεύθη βασιλὶς τῆς Ὀδας, διαταγῆ τοῦ Ῥα-
 δάμ καὶ ἡ βασιλὶς αὐτῆ ἦτον ἀδελφὴ τοῦ Ποσειδῶνος
 ἀρχιμαγείρου τῆς Ἐραβλίδος. Ἐνθρονισθεῖσα αὕτη
 ἀπέσυρε τὸν ἀδελφόν της, καὶ παρέδωκεν αὐτῷ τὴν
 ἀπόλυτον διοίκησιν τῆς μικρᾶς ἐπαρχίας Σιμπαί. Καὶ
 ὁ Ποσειδῶν δὲ περιβληθεὶς τὴν ἀξίαν ταύτην ἀνήγειρε
 ναὸν εἰς τιμὴν τοῦ φίλου μου Βέργα.

Ἀφοῦ ὁ φίλος μου με διηγήθη τὴν ἱστορίαν ταύτην
 ἐπρόσθεσε.

Πίστευτόν με ὅτι πολὺν καιρὸν ἐγέλασα μετὰ τὸ πε-
 ριστατικὸν τοῦτο, καὶ εἰς τὰ πολυάρθρα ἐπὶ τῆς Ἰν-
 δικῆς θαλάσσης ταξιδιά μου, διήγειρα πάντοτε τὴν
 εὐθυμίαν ὅταν τις τὸ διηγούμεν ἐπὶ τοῦ καταστρώματος.
 Ὅταν κάποτε περιφέρωμαι ἐπὶ τῆς ἀκτῆς, ἐντροφῶ
 ἀκουσίως εἰς τὴν ἰδέαν, ὅτι εἰς τὴν ἄλλην ὀχθὴν αὐ-
 τῶν τῶν ὑδάτων, εἰς τὴν ἄλλην ἄκραν τοῦ κόσμου,
 με λατρεύουσιν ὡς θεὸν, εἰς νῆσον ὅπου φονεύονται οἱ
 Εὐρωπαῖοι. Με φαίνεται ἐνίοτε ὅτι τὰ κύματα με
 φέρουσι τὴν ἡχὴ τοῦ τονισμένου εἰς τιμὴν μου ἁ-
 σματος.

Ἡ Βέργας, ἀπομάκρυνον τὸν ὄριν καὶ τὴν τίγριν
 καὶ δὸς ἡμῖν ἄρθρον δούζιον!

Τότε ἀκροάζομαι καὶ προτεύχομαι καὶ ἐγὼ ὅπως
 αἰ εὐχαὶ τῶν ἀθῶων αὐτῶν ἀνθρώπων πληρωθῶσι!
 Ὡς πρὸς τοὺς ὄφεις καὶ τὰς τίγρεις εἴμ' ἐντελῶς ἤσυχος·
 εἰς Μαδαγάσκας δὲν εὐρίσκονται τοιαῦτα· μόνον περὶ
 τῆς δούζιου ἀρθρίας ἀνησυχῶ. Ὅ, τι με κάμνει νὰ
 γελῶ κάποτε, εἶναι ὅτι κατὰ παράδοξον μῆτην θεω-
 ρῶ ὡς σπουδαῖόν τι τὴν ἀποθῆσίν μου.

Ἡ ματαιότης! ἔσφιγξα κ' ἐγὼ τὴν χεῖρα τοῦ φί-
 λου μου, καὶ τῷ ἐψάλα τὴν ἐπωδὴν, ὃ Βέργα, ἀπέ-
 λκυσον τὸν ὄριν, ἀλλ' εἰς ἦχον πολὺ διαφορτικόν.

(Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ.)

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΙΤΙΩΝ ΤΟΥ ΓΕΛΩΤΟΣ.

Ἀστρολόγος τις Ἴταλὸς ὀνόματι Διμασκηνδὸς ἔδη
 μωσίσεις ἐν ἔτει 1662 διατριβὴν τινὰ ἐξάρυλλον τυπω-
 θῆσαν ἐν Ὀρλεάνῃ ὅπου διέκρινε τὰς διαφορὰς τῶν ἀν-
 θρώπων ἰδιοσυγκρασίας ἐκ τοῦ τρόπου τοῦ γέλωτος. Κατὰ
 τὴν παράδοξον ταύτην πραγματείαν τὸ χί χί χί εἶναι
 ἰδίον τῶν μελαγχολικῶν τὰ χὰ, χὰ, χὰ τῶν φλεγμα-
 τικῶν, τὰ χέ, χέ, χέ τῶν χολερικῶν, καὶ τὰ χδ, χδ χδ
 τῶν αἱματώδους κράσεως.

Ἄλλῃ τις μικρὰ διατριβὴ τυπωθεῖσα τῷ 1768
 ἐν Παρισίοις ἐπιγράφεται, περὶ τῶν φυσικῶν καὶ ἡ-
 θικῶν αἰτιῶν τοῦ γέλωτος καὶ τῆς τέχνης τοῦ

διεγείρειν αὐτόν. Ὁ συγγραφεὺς διηγᾶται ὅτι προσ-
 ἐκλήθη μίαν ἡμέραν εἰς γεῦμα ὅπου μεταξὺ πολ-
 λῶν ἄλλων σπουδαίων ἀνδρῶν ἦσαν καλεσμένοι καὶ
 ὁ φιλόσοφος Μοντισκιῶς, ὁ Φοντενέλλος καὶ ὁ Δε-
 στούχιος. Συνέβη δὲ εἰς τὴν συναναστροφὴν νὰ κινήθῃ
 σφοδρότατος γέλωτος ἐκ περιστατικοῦ τινὸς ἀσημαίντου.
 τότε ἠγέρθη φιλονεικία περὶ τοῦ τίς ἢ αἰτία τοῦ γέ-
 λωτος, οἱ δὲ τρεῖς συγγραφεῖς τοὺς ὁποίους ἐμνημο-
 νεύσαμεν ἀνωτέρω ἤρχισαν μεταξὺ τῶν συζητήσεων καθ'
 ὄλην τὴν τάξιν καὶ τοὺς κανόνας τῆς διαλεκτικῆς.

Καὶ πρῶτος ἀναλαβὼν τὸν λόγον ὁ Δεστούχιος ἀ-
 νήρσε τὸν ὄρισμόν τοῦ Ἀριστοτέλους ὅτι τὸ γελᾶν
 ἐστὶν αἰσχος ἄνευ λύπης, καὶ ἠγωνίσθη ν' ἀποδείξῃ ὅτι
 πηγὴ τοῦ γέλωτος εἶναι ἡ χαρὰ μετὰ λόγου.

Ἀκολούθως ὠμίλησεν ὁ Φοντενέλλος, καὶ πρῶτον
 μὲν ἐπολέμησε τὴν γνώμην τοῦ προλαλήσαντος·
 Ἄν, εἶπεν, ὁ γέλωτος ἦτον ἀναγκαῖα συνέπεια τῆς
 χαρᾶς, ἔπρεπε νὰ γεννᾶται μετ' αὐτῆς· ἀλλὰ τοῦτο
 δὲν συμβαίνει πάντοτε. Ἡ ὑπερβολὴ τῆς χαρᾶς ἤθελε
 φέρει καὶ ὑπερβολικὸν γέλωτα, ὅπερ δὲν ὑπάρχει· ἡ
 χαρὰ ἤθελεν εἶσθαι ἡ μόνη αἰτία τοῦ γέλωτος, καὶ τοῦτο
 οὐδ' αὐτὸς ὁ Δεστούχιος δὲν τὸ παραδέχεται. Μετὰ
 τοὺς συλλογισμοὺς τούτους ὁ Φοντενέλλος παρατη-
 ρεῖ ὅτι ὑπάρχουσι περιστάσεις καθ' αἶς ὁ γέλωτος δὲν
 ἔχει οὐδὲν κοινὸν μετὰ τοῦ λόγου, καὶ ὅτι γελῶμεν
 πολλάκις ἀλογίστεως. ἀνέφερε δὲ καὶ τὴν συνήθειαν
 ἣν ἔχομεν νὰ γελῶμεν ἐνίοτε περὶ πραγμάτων τὰ
 ὅποια λογικῶς θεωρούμενα λύπης μᾶλλον ὑπάρχουσι
 πρόξενον, οἷον ἡ μέθη, ἡ δυσκοιλία, αἱ διαστροφῆ
 τοῦ σώματος, αἱ ἀσوخαίαι, τὰ πεσθήματα, ἡ εὐθῆθεια κτλ.
 ἀφοῦ ἐπέκρινε κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον τὸ σύστημα τοῦ
 ἀντιπάλου του, προέτεινεν ἕττον ἰδικόν του. ὁ γέ-
 λως κατ' αὐτὸν ὄχι μόνον δὲν εἶναι λελογισμένον τι,
 ἀλλὰ τούναντίον πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὡς μανία τις
 παροδική, κατὰ τὸ μᾶλλον ἣ ἕττον σφοδρά. Δυσχυρίζεσαι,
 εἶπεν, ὅτι ὁ γέλωτος προέρχεται ἀπὸ χαρᾶν· ἀλλ' ἀ-
 φίνω σε νὰ κρίνης μόνος ἀν' ἐγὼ τὴν ἐλαχίστην μ'
 αὐτὴν ὁμοιότητα· καὶ ἐνταῦθα περιέγραψε τὴν εἰκόνα
 τοῦ γελῶντος ἀνθρώπου οὕτως· ἄν, εἶπε, θεωρήσῃ τις
 τὸ πρόσωπον τοῦ γελῶντος, τὸ μὲν μέτωπον φαίνε-
 ται διεσταλμένον, αἱ δὲ ὀφθαλμοὶ καταπίπτουσι, τὰ βλέ-
 φαρα συστέλλοντάι κατὰ τὰς γωνίας τῶν ὀφθαλμῶν,
 καὶ ὄλη ἡ περὶ αὐτὰ ἐπίδερμις πληροῦται ρυτίδων.
 Ὁ ὀφθαλμὸς συσφιγμένος θαυρῶδες καὶ πολλοὶ εἰ-
 τινες ἔμειναν ἀδάκρυς εἰς μεγάλας συμφορὰς, κλαί-
 ουσιν τότε. Ἡ εἰς συνάγεται καὶ ἀπολήγει εἰς δῆξ' τὰ
 χεῖλη ἀποσύρονται καὶ κηλύνονται ἀρίνοντα εἰς τοῦμ-
 φανές τοὺς ὀδόντας· οἱ μυῶνες τῶν παρειῶν διατελλό-
 μενα σχηματίζουσι λάγκους εἰς ἄλλα μὲν πρόσωπα
 χαριέντας, εἰς ἄλλα δὲ δυσειδεστάτους· τὸ στόμα μέ-
 νει ἀνοικτὸν καὶ ἡ γλῶσσα κρέμαται ἀναπαλλομένη
 σφοδρῶς. Ἡ φωνὴ καταντᾷ πλέον ἤχους τις διακεκομ-
 μένος, ὅτε μὲν δῆξ' καὶ διήτους, ἐτέ δὲ ἀσθενῆς καὶ
 καταπεπρωκῶς. Ἐκτὸς τούτου ὁ λάμπος πρίσκειται καὶ
 κονταίνει· αἱ φλέβες του βλαῖ ἐξοιδρῶνται, καὶ τὸ αἷμα
 φερόμενον βιαίως πρὸς τὰ λεπτότερα ἀγγεῖα τῆς ἐπι-
 δερμίδος καθιστᾷ τὸ πρόσωπον ἐρυθρὸν ἔπειτα μελαι-
 νόμενον, σύμπτωμα τοῦ πλησιάζοντος πνιγμοῦ — Ἄλ-
 λά ταῦτα δὲν εἶναι τίποτε συγκρινόμενα μετὰ ὅσα συμβέ-
 νουσιν εἰς τὸ λοιπὸν σῶμα· τὸ στήθος τινάσσεται τόσον
 σφοδρῶς ὥστε μήτε ν' ἀναπνεύσῃ πλέον ἐμπορεῖ τις,
 μήτε λέξιν νὰ προσέφη· αἰσθάνεται δὲ ὁ ἄνθρωπος πό-
 νον τοιοῦτον εἰς τὰ πλευρὰ, ὡς νὰ ἀνιχνεύετο εἰς αἰ-